
AVLSNYTT

AVLSNYTT utgits av Norsvin SA

| Juli 2020

God sommer

En verden i endring

Vi skriver 2020 og hele verden opplever i dag en av de største omveltningene verden har sett i nyere tid. Dette som følge av et virus med navn Covid-19. Hva har så dette med avlsbesetningene, norske svineprodusenter eller Norsvin å gjøre? Jo, faktisk viser siste måneders hendelser at vi er en del av et stort globalt samfunn på godt og vondt. Det betyr at vi må forholde oss til globale trender når vi skal utvikle norsk landbruk, norsk svinekjøttproduksjon og vårt avlsmateriale. Min refleksjon rundt dette er at vi har gode forutsetninger i norsk landbruk og norsk svineproduksjon til å takle denne type omveltninger, kall det gjerne kriser. Disse forutsetningene bygger på noen av våre fortrinn som er god dyrehelse, et lavt forbruk av antibiotika og en lav resistens-problematikk. I tillegg har vi en struktur med spredt bosetting og husdyrproduksjon som reduserer smitterisikoen. Samtidig viser den globale utviklingen med stor menneskelig forflytning over landegrensener at våre fortrinn kan brytes ned nærmest over «natta» om vi tar de som selvsagte, og ikke utvikler de videre.

Vi har også noen utfordringer som gjør oss sårbare som samfunn knyttet til egen sjølforsyningsgrad av mat, som nå er nede på nærmere 40 %. Vi må derfor utvikle og forsterke våre fortrinn og gjøre utfordringene til muligheter. For det første må det

utvikles en nasjonal dyrehelsepolitikk som i enda større grad bidrar til å forebygge og hindre at uønsket smitte kommer til Norge. For det andre må vi sørge for å styrke vår svinehelse ved å gjennomføre Norsvins visjon om å konvertere norsk svineproduksjon til SPF. Det vil bidra til en friskere gris med mindre behov for medisiner og lavere fôrforbruk som vil bidra til mindre arealbruk, lavere klimaavtrykk og økt sjølforsyning. Og til sist, men ikke minst, så må vi utvikle et avlsmateriale som er robust og som i tillegg er enda mer fôreffektiv med økt vekt på proteineffektivitet. Det vil bidra til økt sjølforsyningsgrad av norske råvarer i fôrseddelen til norsk gris fra dagens nivå på ca. 80 % til nærmere 100 %. Disse tiltakene, og effekten av dem, viser at norske svineprodusenter tar et stort nasjonalt og globalt samfunnsansvar, noe vi alle bør være stolte av.

Riktig god sommer til dere alle!

Olav

God fart på avlsframgangen!

Det gjøres en veldig god jobb ute blant avlsbesetningene om dagen og det er god fart på avlsframgangen, det gjelder både for landsvin og duroc. Når inntaket av råner til test skal gjøres, er det så mange gode råner å velge blant at det nærmest kan gjøre litt vondt å måtte ta inn kun et begrenset antall. Det meldes om at det ved bestilling av råner til test 23. juni hadde den beste landsvinrånen 170 i seleksjonsverdi etter genotyping! Den er, i skrivende stund, rånen med høyest seleksjonsverdi og dermed rangert som verdens beste landsvin! Den er for øvrig født midt i Mjøsa, på Helgøya, hos Stai.

Den største utfordringen i foredlingsbesetningene for tiden, er Improvac av råner. Vi vet at dette er en krevende situasjon for mange, og vi setter pris på den velviljen dere viser. Vi jobber fortsatt med å finne en løsning med bruk av «rånehotell», dvs. kartlegge behov og finne egnede slaktegrisprodusenter som kan ta imot ukastrede råner fra stjernekuill i foredlingsbesetningene. I dette arbeidet vil vi også ta kontakt med slakteriene.

Avlsbesetningsmøte på Scandic Hamar

De spesielle omstendighetene med hensyn til koronasituasjonen til tross, vi planlegger for et fysisk Avlsbesetningsmøte på Scandic Hamar, torsdag og fredag 12. og 13. nov. Møtet har blitt flyttet fra Scandic Ringsaker til Scandic Hamar fordi Scandic Ringsaker ikke vil arrangere konferanser i år på grunn av koronasituasjonen. Scandic Hamar informerer om at de kan arrangere konferanser under de forutsetningene og de restriksjonene som er satt av myndighetene i forhold til å forhindre smitte av korona.

Det blir felles foredrag for både foredlings- og formeringsbesetningene på dag 1 og på dag 2 tar vi sikte på å lage eget program for henholdsvis foredlings- og formeringsbesetningene. Programmet for formeringsbesetningene vil bli satt opp i samarbeid med slakteriene.

Kurs for nye avlsbesetninger

Det planlegges for kurs for nye avlsbesetninger i september. Kurset vil bli arrangert elektronisk via Teams og vil bestå av 3 kursbolker à 2 timer over en fjortendagersperiode. To av modulene vil være felles for alle avlsbesetningene, den siste modulen vil ha eget opplegg for hhv foredlings- og formeringsbesetninger. Temaer som vil bli gjennomgått er grunnleggende avl, organiseringen av avlsarbeidet på gris, protokoller og rutiner, Breedingweb og helse/dyrevelferd. Hvordan man best kan drive praktisk avlsarbeid på hhv renrase og hybrid vil også være tema.

Kurset vil bli lagt opp med tanke på nye eiere, drivere eller ansatte i avlsbesetninger og de som vurderer å bli avlsbesetning, men kurset er åpent for alle avlsbesetninger som ønsker det. Invitasjon blir sendt dere på epost og informasjon om kurset vil også bli lagt ut på informasjonssiden for avlsbesetninger som dere finner under menyen «Avlsweb» på www.norsvin.no.

Adresseendring BioBank

BioBank endrer adresse for innsending av vevsprøver fra 7. juli.

Ny adresse er: Postboks 263, 2302 Hamar.

Årsaken er at Posten endrer sine rutiner for utlevering av gateadressert post til kun to dager per uke. De starter med bruke postboksadresse slik at de selv kan hente post og få inn vevsprøvene fra dere daglig.

Registrering av dødelighet i slaktegrisperioden

Det viser seg at registreringer av dødelighet i slaktegrisperioden som blir gjort i Ingris blir overført til PigBase. Det betyr at dere likevel ikke trenger å registrere dette i ToNo-applikasjonen, som vi tidligere har sagt at dere må gjøre, det holder å registrere dette i Ingris.

Nytt på Breedingweb

Utover våren har det skjedd mye nytt på Breedingweb og flere av rapportene som vi kjenner fra Avlsweb er nå også tilgjengelig i BreedingWeb. Her kan nevnes rangeringslista, seleksjonslista og nåværende og tidligere seminrårer. Det er lagt til norske hjelpetekster til noen av disse rapportene, og flere vil det bli. Dere finner hjelpetekstene ved å klikke på denne knappen i den aktuelle rapporten.

Breedingweb har ikke blitt introdusert skikkelig for formeringsbesetningene ennå, men dette står på agendaen og formeringsbesetningene vil etter hvert bli invitert til digitale møter i Teams.

Annet nytt i Breedingweb:

Kolonneoverskriftene i rapportertene er forkortet. Fullstendig kolonneoverskrift vises ved å peke på kolonneoverskriften.

Puljennummer er nå inkludert i de fleste purkerapporter.

Seleksjonsrapporten har blitt tilgjengelig og er oppdatert med nye filtre. Denne tilsvarer rapporten «Felttest seleksjon» i Avlsweb.

Felttesten

Når det gjelder felttesten, har følgende avlskonsulenter ansvar for avlsbesetningene:

Arild Helberg (region øst og vest): epost: arild.helberg@norsvin.no, tlf. 91393518.

Irene Fosså (region øst, Skjåk og Hornindal): irene.fossa@norsvin.no, tlf. 98871360.

Bjørn Olav Vennatrø (region øst og nord): bjorn.olav.vennatro, tlf. 97609766.

Maren Elisabeth Birkelund (region nord): maren.birkelund@norsvin.no, tlf. 41396490.

Heidrun Kjøren Bugten (region nord): heidrun.kjoren.bugten@norsvin.no, tlf. 41699344.

Bjørn Olav Vennatrø gjennomfører unggrismåling i foredlingsbesetningene i Heidrun og Maren sine sykefravær.

På grunn av omstendighetene, må de egenrekrutterende formeringsbesetningene fortsette med å selv foreta en forenklet unggrismåling i sine besetninger. Norsvin er behjelpelig med å legge inn måledataene i ToNo. Målingene sendes i så fall inn på epost til avlskonsulenten i regionen.

Toralf Brevik pensjonerer seg

Norsvins avlskonsulent i region vest gjennom en mannsalder, Toralf Brevik, blir i sommer pensjonist. Med det mister vi en god kollega og en dyktig avlskonsulent som har hatt et stort hjerte for avlsbesetningene i region vest. Toralf har alltid vist spesielt stort engasjement for besetningene han har hatt ansvar for og vært stolt av de gode resultatene de oppnår. Når han nå pensjonerer seg kan han se tilbake på en 43-årig yrkeskarriere i Norsvin!

Morrasen landsvin kan også prestere som slaktegris

I avlsmålet for norsk landsvin er størstedelen av vektlegginga på purke- og morsegenskaper. Produksjon, slaktekvalitet og kjøttkvalitet er moderat vektlagt med drøye 20 %. Da er det gledelig at vi i årsstatistikken for Ingris 2019 finner en foredlingsbesetning med landsvin i tetsjiktet over de best rangerte slaktegrisbesetningene. Det er SPF-foredlingsbesetningen til Monika Bratland og Cato Aarsland fra Varhaug i Rogaland som innkasserer en sterk andreplass alle slaktegrisbesetninger sett under ett.

På tilvekst ligger slaktegrisene hos Bratland/Aarsland noe bak de aller beste med sine 1077 gram daglig tilvekst, men føreffektiviteten er uslåelig med utrolige 2,15 FEn per kilo tilvekst! En kjøttprosent på 63,0 er også i toppsjiktet blant de rangerte. Cato forteller at det er en del ekstra arbeid med å få gjort registreringene i Ingris og det må gjøres til riktig tid. En del parametere kommer direkte inn i tilvekstdelen i Ingris fra slakteriet. De synes det er interessant og nyttig å få registrert og tallfestet også denne delen av produksjonen, og selvsagt er det inspirerende når innsatsen viser seg i slike gode resultater.

Produksjonen av slaktegris i besetningen er naturlig nok annerledes enn mange av de andre besetningene, da grisene er internrekruttert fra foredlingsleddet i besetningen. Men her har vi en renrasert landsvinbesetning som hevder seg i skarp konkurranse med slaktegrisbesetninger der produksjonen er basert på kryssningsdyr med en farrase som er spesialisert for kjøttproduksjon. Det er en aldri så liten fjær i hatten for det norske landsvinet og det gode arbeidet som gjøres ute blant våre foredlingsbesetninger!

Vi gratulerer Monika og Cato med den gode prestasjonen og ønsker lykke til videre!

TN70-kundetilpasset genetikk ved hjelp av Breedingweb

Ved å bruke Breedingweb kan formeringsbesetningene se delavlsverdier på TN70-purkene. Dette gir selger mulighet til å kunne selektere purker med særlig vekt på kullstørrelse og/ eller morsevne, etter kundens ønsker.

Det er viktig å ha god dialog mellom kjøper og selger for å avklare ønsker og forventninger. Formeringsbesetningen bruker altså kunnskapen om den genetiske kvaliteten på purkene, og kan utnytte den variasjonen det alltid vil være til å oppfylle ulike ønsker hos kundene.

Dersom en formeringsbesetning eksempelvis har kunde A som etterspør TN70-purker som gir flere grisunger, og en kunde B som gjerne vil ha purker med bedre morsevne og lavere kullstørrelse, anbefaler vi å benytte Breedingweb for å selektere purker som i størst mulig grad oppfyller de aktuelle ønskene.

Til kunde A prioriteres TN70-purker med høy delavlsverdi for kullstørrelse. Det betyr at det er sannsynlig at disse purkene får flere fødte grisunger pr kull enn gjennomsnittspurka fra denne formeringsbesetningen. Purker med høy avlsverdi for kullstørrelse vil vanligvis ha lav avlsverdi for morsevne. Derfor bør kunder som får disse purkene med høy avlsverdi for kullstørrelse ha erfaring

med lavt tap av smågriser i dietiden og ha systemer og rutiner for å ta vare på flere fødte pr kull. Det er selvfølgelig også viktig med høyt antall funksjonelle spener på disse TN70-purkene.

Til kunde B velges purker med lav avlsverdi for kullstørrelse og høy avlsverdi for morsevne. Det betyr at disse TN70-purkene forventes å få litt færre fødte smågriser enn gjennomsnittspurka fra denne formeringsbesetningen. Videre vil den høye avlsverdien for morsevne bidra til økt overlevelse hos smågrisen og god melkeevne for purka. Også denne kunden vil trolig være opptatt av høyt antall funksjonelle spener.

Dersom mange av kundene har sammenfallende ønsker, kan det være aktuelt å se på disse delavlsverdiene ved rekruttering av nye landsvinpurker i formeringsbesetningen.

Norsvin hjelper formeringsbesetningene med å finne løsninger og komme i gang med bruk av Breedingweb. Ta kontakt med **Eli Gjerlaug Enger**, eli.gjerlaug@norsvin.no, tlf. 979 52 914 eller **Målfrid Narum**, maalfrid.narum@norsvin.no, tlf. 909 14566 så vil vi hjelpe til med å skreddersy en liste som gir dere det utplukket av dyr dere trenger.

Hjelp, en avlsforsker i fjøset!

Mandag morgen den 29. juni parkerte jeg bilen utenfor en tidligere landsvin foredlingsbesetning som nå er en SPF duroc foredlingsbesetning. I denne besetningen er ingenting overlatt til tilfeldighetene. Her er det Delta standard på dusjrutiner og i tillegg til sjampo er det også hårbalsam tilgjengelig. Mobil, briller, PC og matpakke som skulle med inn på pauserommet, blir desinfisert.

Dag 1.

levgen, som er ansatt hos Raymond, står i midtgangen og filer tenner på grisungene. Samtidig blir de merket og registreringene blir lagt inn i Ingris. Første grising startet på lørdag og i denne pulja skal 45 purker grise, hvor 13 purker er duroc. Disse purkene er fra Skoglund og kom til Himberg etter en runde med karantene i Stokke. Resten av de 45 purkene er TN70 purker fra Johannes Silde. Himberg-besetningen er i en overgangsfase til å bli rein duroc-besetning og regner med at i slutten av 2021 vil det kun være duroc purker i besetningen. Raymond starter med å forklare at på frysetapen på kanten av bingedørene skrives klokkeslett, antall fødte, dødfødte, døde. Men midt i en setning tar Raymond et tigersprang mot andre enden av gangen, opp i en binge og fisker ut en grisunge som nesten ble klemt i hjel. Hvordan imellom all annet støy hørte han at den grisungen var døden nær? Så er det å gi råmelk til de svakeste grisungene, en svart stripe på ryggen med fargestift, notere og følge med

Da jeg skulle henge opp jakka, er knaggene 40 cm høyere opp på veggen enn normalt, og det var ingen tvil om at jeg er kommet til Raymond Himberg i Sandefjord. Her skal dere få en oppsummering dag for dag de fire dagene jeg var med Raymond i fødeavdelingen da pulje 2 skulle grise.

på grisingene og skrape møkk. Merker nå at stressnivået stiger eksponentielt ettersom jeg ikke hører forskjell om grisungene kranbler om spener eller om det er en grisunge som blir klemt i hjel. Lunsjpause. Nils Henry (faren til Raymond), med sneipen i den ene hånden, stikker halve kroppen inn gjennom døra og lurer på om ikke slaktebilen kommer snart. Nei, vi venter et par uker, sier Raymond fordi nå har grensen for trekk på slakt hevet litt. Etter lunsj er det å fortsette å redde spedgris mens Raymond skifter pærer til varmelampene, ordner med internett og fôringsanlegg. Etter en natt med et voldsomt tordenvær er det mye som må fikses og Raymond forteller at vanligvis går ca. halvparten (!) av hans arbeidstid til vedlikehold og reparere teknisk utstyr i drifta.

Første arbeidsdag ferdig, dusj og tilbake til hytta som også har adresse Sandefjord. Men først innom post i butikk for å levere noen vevsprøver som skal til Biobanken.

Dag 2.

Dagen starter med Teamsmøte med de andre i avlsavdelingen. Status på hva som skjer og jeg får beskjed fra avlssjefen, Erling, om å spørre Raymond om bruk av en skanner som han prøver ut. Nye grisinger i løpet av natta og flere grisunger må ha råmelk. Begynner nå å høre forskjell på om to grisunger kranbler om en spene eller om det er en som ligger klemt enten under purka eller mot vegg/førtroa. Raymond måler spekk på durocpurkene som har griset. Dette er ekstra-målinger på spekk som gjøres ved grising og avvenning i tillegg til spekkmålinger ved ungrismåling på durocpurkene. I lunsjpausen ringes det til Jørgen Kongsro for å spørre om en idé Raymond har. Er det mulig å ta bilde av displayet på vekta slik at den verdien kan oppdateres direkte inn i databasene for å slippe taste inn vekta manuelt? Jørgen grubler og sier at det finnes apper til å lese display. Han sender oss noen linker og han skal sjekke om dette er en mulighet å få lagt inn lesing av display i ToNo. Tilbake til fødebingene etter lunsj, og tror faktisk jeg redder tre grisunger fra den potensielle død! Ser også at flesteparten av de som jeg ga råmelk klarer seg bra. På kvelden synes jeg at jeg hadde vært litt snill i løpet av dagen.

Dag 3.

Duroc-purka D1628 har fått 15 fine levendefødte! Dette er ei førstekullspurke som er født 24/12-18 og etter tre runder med insemineringer ble hun drektig. Purka har 95 i avlsverdi og til tross for 15 levendefødte og godt jur blir nok ikke purka med videre, forteller Raymond. På grunn av lave avlsverdier på duroc-purkene er det ingen råner fra denne pulja som er tatt ut til test på Delta. Nå har 12 av de 13 duroc-purkene griset og de har 10.6 levendefødte i gjennomsnitt som er ny duroc rekord hos Himberg. TN70-purkene har 16.0 levendefødte i gjennomsnitt. Så Raymond ser veldig fornøyd ut der han går og setter ned et lite fat med elektrolytt i hvert varnehjørne. Jeg er med Nils Henry og skraper møkk og strør halm hos smågrisen og slaktegrisen. Så en runde hos grisene som går på halmtalle for å se om de har det bra, og ta ut rusk og rask som ligger i fôrautomatene. Den siste duroc-purka har

griset en dødfødt grisunge i løpet av natta. Det ser ut som hun har problemer med å få ut resten av grisungene. Raymond gir henne ei dose med oxytosin før vi går til lunsj. Etter en halv time har det fortsatt ikke skjedd noe og Raymond sier jeg har en perfekt arm til å gå inn for å hente ut grisunger. Og før jeg får protestert har jeg fått på en plastikkhanske som går opp til skulderen. På med glidemiddel og så lirke hånd og arm inn for å få tak i grisunger. Den første er svær, men jeg får tak rundt hodet og etter tre forsøk kom den ut. Den er svak, men lever. Tar ut en levendefødt til, et svartfoster og en dødfødt. Avlsforskeren har blitt en erfaring rikere. På kvelden er det dorging etter makrell i Sandefjordsfjorden sammen med søster, svoger og yngste datter med 7 pir som resultat. En perfekt dag.

Dag 4.

Ingen av duroc grisungene er døde i løpet av natta. Den siste purka i pulja har griset og TN70 purka fikk 17 fine og jevne levendefødte. Da har alle purkene i pulja griset i løpet av 6 dager! I neste pulje er det 36 duroc purker som har grising i august. Det er første runde med purker som er «født» med keisersnitt som kommer fra Bergsholm og Gravningen. Andre runde med keisersnitt purker er det 80 purkene som skal grise i oktober. Fortsetter å gi råmelk og merker nå at purkene har begynt å komme til hektene igjen. Ei TN70 purke gryntbjeffer da jeg skal til å ta ut en liten grisunge, forsøker å gå inn via nabobingen, men der er det også ei misfornøyd purke og balanserer delvis på fôrtroa og bingeskillet tilbake til gangen. 1-0 til TN70 purka. Gikk tilbake til TN70 purka da hun diet med hodet mot gjødselrista og fikk tak i den lille grisungen. Sluttresultat: 1-1 til purka og meg. Miriam, kona til Raymond, har hjemmekontor i dag og serverer mat midt på dagen. To ekstra runder med dusjing. Ettermiddagen gikk med til å redde en grisunge som satt godt fast mellom purka og en bøyle, se på hvilke purker som ble selektert ved forrige insemineringsrunde og et kjapt møte med Erling som er opptatt av å få registrert bingennummer og har spørsmål til Raymond om når en skanner kan brukes for å lese QR-kode, strekkoder eller RFID.

Det er siste dagen hos Himberg, og det har vært fire lærerike dager. Raymond har nå hatt landsvin-, TN70- og duroc-purker i sin besetning, og det er veldig interessant å høre om hans erfaringer. Samtidig er jeg såpass ydmyk at jeg innser at jeg har bare vært med en liten bit av hele drifta. Da jeg kjører fra gården, føler jeg meg rein etter en dag med fire dusjrunder og veldig takknemlig for at Raymond hadde nerver til å ha med en avlsforsker i femtiåra med i besetningen sin.

Ina Andersen-Ranberg

